

GALEATIK OGOÑORAIÑO DAGOZAN TOPONIMOAK BIZKAIKO ITXASERTZEAN

J. M. MARKAIDA
A. ERKOREKA
G. DUO

Gure errietan, zori txarrez, apurka, apurka euskeraren guna galtzen doa, euskerea galduko dan ala ez nik ez dakit, ni bizi nazan artean ez dala galduko ziur nago, euskera egiteari ez dautsadalako itziko, baiña gaur errietan erdera geiago entzuten dana ezin leike ukatu, lekuen izenak eurak bere erdeldun izenei euren tokiak izten dautseez, erriek erdeldunduten diranean, tokiei euskal izenakaz deitzen jarraitzen jake, baiña, naiz lekuan izenak azkenengo galtzen diranak izan, ba dira Naparroan, Araban eta Bizkaiko lurralde batzuetan bere euskerazko toponimia edo izenak galdu dituenak. Oraindiño euskeraz egiten dan errietan euretan bere, asi dira erderazko izen batzuk sartzen. Bakion, udalariet erdereari emoten dautsen indarrez, bearbada, leku batzuei erderaz deitzen jake, ondartza aldean atx gorri batzuk dagoz eta askok, ez bakarrik udalariet, bakiotarrak eurak bere, «Peñas Rojas» deitzen dautsoe, Atxgorri esan bearrean, Ortutxu inguruari barriz, «los Canales».

Idazkari asko erdeldunak dira, euskerazko izenak zelan idatzi ez dakie eta erdeldundutu egiten ditue, sarritan euskal izenak dirala eza gututea bere ez da aiñ erreza izaten. Guk lan onetan gure ostean etorriko diranei guk ezagutu doguzan izenak itzitzea nai izan dogu, eurak bere guk deitzen izan dautseguzan izenakaz ezagutu dagiezan gure errietako tokiak.

Gure alegiña izan da erriak deitzen dautse legez idaztea, ezer aldatu barik, izkuntza erriarena da eta izkuntza orretatik sortu diran izenak bere bai, aurretikoengandik artu doguz guk izen

oneik eta egokia izango da guk artu dogun au ostekoari itzitzea.

Euskerazko izenak inguruan edo bertan lekuan aurkitzen dan zerbaitetik artzen dabe euren esanaia. Etxe berezi bat aurkitzen bada inguruan etxe orren izenetik, adibidez *Mugitxepe*. Toki orren barruan aurkitzen dan zerbaitetik bere artzen dabez euren izenak adibidez: *Potorroatxa*. Itxura berezia ba dauka toki batek, antzera orretatik artzen dau bere izena adibidez: *Frailatxe*.

Uda goienean itxasoz errira txori mueta asko sartzen dira, nekatuta etorten diralako, itxas ertzean geratzen dira atsedean apur bat artzen, usoan pasea euskalerrri guztian garrantzitsua izaten da, *Usategi* deritxon lekuan uso asko egoten da pase aldian orretatik artu dau bere izena.

Bakioko kaiara nondik sartu bear dan iragarren emoteko kurutze bat egoan atx baten, kurutze orrek emon dautso atx orreri bere izena: *Kurutzeko atx*.

Kantauriko itxasoan ba dira arrain mueta ugari, muxerra oso ezaguna arraintzalean artean, batez bere negu aldian ugaria, baiña leku batzuetan ugariago egoten da, muxer asko arrapatzen dan arrieri edo ugarteari *Muxerrari* edo *Muxerratx* deitzen eutsoen.

Nondik jatorko *Aketxe Sanjoalde* aurrean dagon ugarteari bere izena? Ugarte au orain konejuz beterik dago bertan egiten ditue euren umeak eta batez bere uda aldian asko ugaritzen dira. Bakioko zarrak lenagoko denporatan ugarte au auntz eta akarrez beterik egoten zala ugarte

au esaten dabe. Orregaitik ez ete jako daitzen *Aketxe? Aker Atxa?*

Eta zelan deitu bear jako San Juaneko atxari? Erdeldunak «Castillo de difícil acceso» dalako *Gastelugatxe*, deitzen dautsoe. Atx orretan orain

dirala urte asko gaztelu bat egoan ez ete da egokiagoa pentsatzea gaztelu orretatik artu dabela izena? Muxerrak dagozan arria edo ugartea *muxerarri* edo *muxerratx* ba da eta kurutzea dagon atxa *kurtzeko atxa* ba da, zergatik ez gaztelua dagon atxa *Gatzelukoatxa?*

BIZKAIKO GOLKOA

TOPONIMOEN ZERRENDA ALFABETIKOA :

- Agane (Ibarrangelua) 224.
 Aitzgorri (Bakio) 120.
 Aitzmotz (Bakio) 129.
 Aixerrota (Getxo) 4.
 Aizkibille (Gorliz) 50.
 Aizkiribille (Sopela) 12, 13.
 Akatx (Bermeo) 134.
 Akatzpie (Bermeo) 135.
 Alperreni (Getxo) 6.
 Amatza (Bakio) 128.
 Andiño (Bakio) 97.
 Andiñobarrena (Bakio) 96.
 Antzora (Ibarrangelua) 220.
 Antzorapie (Ibarrangelua) 221.
 Arbatz (Bermeo) 150.
 Arenondo (Bermeo) 187.
 Aritxatxu (Bermeo) 158, 159.
 Arimune (Bakio) 115.
 Arkote (Barrrika) 41.
 Armindatze (Lemoiz) 72.
 Armintzekalde (Lemoiz) 78.
 Arpalda (Barrrika) 26.
 Arpillao (Plentzia) 43.
 Artapie (Elantxobe) 229.
 Artarre (Gorliz) 60.
 Artarreko punte (Gorliz) 61.
 Artxikote punte (Bermeo) 232.
 Artza (Bermeo) 183.
 Arrebiribil (Bermeo) 178.
 Arrianajek (Gorliz) 65.
 Arri bolak (Bermeo) 148.
 Arriederra (Bermeo) 233.
 Arrietara (Sopela) 11.
 Arrigunaga (Getxo) 3.
 Arriku erretxo (Plentzia) 44.
 Arrizabale (Barrrika) 28.
 Arrizabale (Gorliz) 59.
 Arrospe (Mundaka) 216.
 Askada (Bakio) 121.
 Astondo (Bakio) 95.
 Astondo (Gorliz) 47.
 Astondope (Bakio) 95.
 Astondo punte (Gorliz) 48.
 Atatalle (Bermeo) 136.
 Atxabagi (Lemoiz) 79.
 Atxa kondenadue (Ibarrangelua) 222.
 Atxa nagosijje (Bermeo) 158.
 Atxulo (Bakio) 124.
 Atxulope (Bakio) 125.
 Atxurre (Mungia) 85.
 Atxurreko punte (Mungia) 84.
 Atzabeltza (Gorliz) 65.
 Atzazuri (Gorliz) 65.
 Axpe (Gorliz) 68.
 Axoaz (Gorliz) 64.
 Azoga (Gorliz) 64.
 Azkoarri (Gorliz) 55.
 Azkorri (Getxo) 8.
- Bajada del carbón (Sopela) 15.
 Bañera (Bermeo) 157, 159.
 Bañerape Mundaka) 212.
 Bañolekue (Bermeo) 170.
 Baretaldi (Bermeo) 139.
 Bareti nagusi (Bakio) 102.
 Baretis (Bakio) 101.
- Bareti txiki (Bakio) 101.
 Barinatxe (Getxo-Sopela) 9.
 Barra, La (Mundaka) 207.
 Barrika (Barrrika) 20, 25.
 Barrika baso (Barrrika) 39.
 Basorda (Lemoiz) 83.
 Basorda punte (Lemoiz) 82.
 Basobaltza (Mungia) 88.
 Bastarre (Bermeo) 167.
 Biribil (Gorliz) 64.
 Birjilandape (Bakio) 107.
 Bisgane (Bakio) 113.
 Bokala (Bermeo) 177.
 Bonitoatx (Bermeo) 176.
 Burgo nagosijje (Mundaka) 200.
 Burgo txikijje (Mundaka) 199.
 Buruskoplondo (Barrrika) 23.
 Buzterri (Gorliz) 45.
 Buztintze (Barrrika) 32, 33.
- Caballo (Gorliz) 63.
 Castillo (Barrrika) 35.
 Castillo (Gorliz) 54.
- Dagonatxe (Bakio) 127.
 Deskomulgaitz (Ibarrangelua-Elantxobe) 226.
- Elisatze (Mundaka) 211.
 Eresto (Bakio) 99.
 Ermu(a) (Bermeo) 137.
 Ermua (Gorliz) 67.
 Ermupe (Bermeo) 138.
 Errerape (Mundaka) 213.
 Erribera (Bermeo) 184.
 Erribe (Bakio) 130.
 Errosape (Bermeo) 196.
 Errotatxo punte (Gorliz) 52.
 Esponja (Elantxobe) 227.
 Etzandarri (Lemoiz) 70.
- Fagoarri (Gorliz) 68.
 Fanfatx (Gorliz) 64.
 Farue (Bermeo) 141.
 Frailatxe (Bakio) 103.
 Frantxun atxak (Bermeo) 168.
- Galdizko errekie (Bermeo) 151.
 Galea (Getxo) 5.
 Ganekaz (Gorliz) 64.
 Gauetas (Bakio) 94.
 Gaztelu (Bermeo) 179.
 Gaztelugatxeko San Juan (Bermeo) 130.
 Gaztelupe (Bermeo) 180.
 Gaztelupe (Lemoiz) 77.
 Gelatxueta (Bakio) 93.
 Gibelpe (Bermeo) 153.
 Gorliz (Gorliz) 46.
 Gorrondatxe (Getxo) 7.
 Gurbizazul (Gorliz) 51.
- Harri bolak (Bermeo) 148.
 Horno (Gorliz) 53.
- Ikopie (Ibarrangelua) 219.
- Iparretze (Barrrika) 30.
 Iruatxa (Gorliz) 65.
 Itxasondo (Bakio) 112.
 Itxasbegi (Bakio) 114.
 Itzerdiz (Lemoiz) 71.
 Iزارo (Bermeo) 231.
 Izertegi (Barrrika) 34.
- Kankus (Lemoiz) 75.
 Kanpaiatz (Gorliz) 58.
 Kañaberapie (Mundaka) 203.
 Kargadero (Bermeo) 147.
 Kasetatzie (Mundaka) 210.
 Kasetepe (Bakio) 119, 89.
 Koba (Bakio) 105.
 Kresala (Bakio) 116.
 Kurtzeko atxe (Bakio) 110.
 Kurtzepe (Bakio) 122.
 Kurtzioko errekie (Bermeo) 190.
 Kurzio (Barrrika) 18.
- Laga (Ibarrangelua) 225.
 Laida (Ibarrangelua) 218.
 Laidatxu (Mundaka) 215.
 Laisuek (Bermeo) 173.
 Lamera punte (Mundaka) 197.
 Lareanza (Barrrika) 19.
 Lemajjale (Ibarrangelua) 223.
 Lemajjalek (Bermeo) 172.
 Leorrari (Gorliz) 62.
 Longa (Bakio) 104.
 Lomo, El (Barrrika) 22.
 Lularri (Gorliz) 56.
 Lulearri (Lemoiz) 80.
 Lurgorri (Bermeo) 149.
 Lurgorri punte (Sopela) 14.
- Madalenape (Bermeo) 236.
 Mariano (Barrrika) 29.
 Mastijjek (Bermeo) 156.
 Mastipiek (Bermeo) 157.
 Matxikorta (Bermeo) 192.
 Matxilondo punte (Barrrika) 24.
 Matxitxako (Bermeo) 140.
 Mayeri (Barrrika) 37.
 Mendialde (Bakio) 126.
 Meñakotz (Sopela) 16, 17.
 Mina (Lemoiz) 73.
 Motz (Gorliz) 57.
 Mugitxe (Bakio) 90.
 Muriola (Barrrika) 36.
 Muserrarri (Bakio) 109.
 Muserratx (Bermeo) 131.
- Nazaretoko puntie (Bermeo) 145.
- Ogoño (Elantxobe) 230.
 Ondarraburu (Bermeo) 185.
 Ondarralde (Bakio) 117.
 Ondarre (Bermeo) 186.
 Ondarreko atxe (Bakio) 118.
 Ondartzta (Mundaka) 201.
 Ondartzape (Mundaka) 201.
 Orrotza (Bermeo) 188.
 Ortutxu (Bakio) 106.
 Otxarri (Ibarrangelua) 237.

- Otzarri (Bermeo) 174.
- Peña de Oro (Bermeo) 154.
- Piloto (Getxo) 2.
- Plantxadie (Izaro, Bermeo) 143.
- Plantxadiak (Bermeo) 143.
- Pobre (Gorliz) 49.
- Popular (Elantxobe) 228.
- Portu (Lemoiz) 76.
- Portu buru (Bermeo) 195.
- Portue (Bermeo) 193.
- Portue (Mundaka) 208.
- Portu ondo (Mundaka) 217.
- Portu sarra (Bermeo) 181.
- Potorro arri (Bermeo) 146.
- Potorro arri andi (Izaro, Bermeo) 233.
- Potorro arri txiki (Izaro, Bermeo) 234.
- Puntemotz (Gorliz) 57.
- Rompeolas (Bermeo) 171.
- Salbatxe (Bermeo) 175.
- San Ignacio (Getxo) 1.
- Sanjoalde (Bermeo) 133.
- San Juan eta Akatx arteko senaijje (Bermeo) 132.
- San Juan Gaztelugatxeko (Bermeo) 130.
- Santa Katalina (Mundaka) 206.
- Santa Klara (Bermeo) 169, 194.
- Santaklaraoste (Bermeo) 169.
- San Valentin (Barrika) 40.
- Sarrako (Bakio) 108.
- Sastar lekue (Bermeo) 152.
- Sastar lekue (Mundaka) 205.
- Sillari (Bermeo) 144.
- Siskintza (Bakio) 100.
- Soka (Lemoiz) 74.
- Solondota (Sopela) 10.
- Solopeko atxak (Mundaka) 204.
- Sorrotzarri (Lemoiz) 81.
- Soskatxe (Bakio) 123.
- Tala (Mundaka) 209.
- Talaijje (Bermeo) 142.
- Talako punte (Bermeo) 166.
- Talape (Bermeo) 165.
- Tala txiki (Bermeo) 189.
- Talie (Bermeo) 164.
- Tiromune (Bakio) 98.
- Tonpoi andi (Bermeo) 160.
- Tonpoi bijjen erdiije (Bermeo) 161.
- Tonpoi txiki (Bermeo) 162.
- Torrontero (Bermeo) 182.
- Trampa (Barrika) 27.
- Trankil puntie (Bermeo) 152.
- Trankilleko atxa (Bermeo) 154.
- Txibitxa (Bermeo) 191.
- Txibitxaga (Bermeo) 191.
- Txitxarro punte (Barrika) 31.
- Txorroko punte (Mundaka) 214.
- Txurrua (Barrika) 42.
- Ugarri (Mundaka) 198.
- Ugerri (Bermeo) 163.
- Urbietta (Mungia) 86.
- Urbizazul (Gorliz) 51.
- Urebarne (Bakio) 92.
- Uredarione (Bakio) 92.
- Uriola (Barrika) 36.
- Ursendegi (Barrika) 38.
- Urzabal (Bakio) 111.
- Usategi (Bakio) 91.
- Usuripe (Gorliz) 69.
- Uztrikotzek (Gorliz) 54.
- Villano (Gorliz) 62, 66.
- Ziarreta (Barrika) 21.
- Zolondota (Sopela) 10.
- Zorrotzarri (Lemoiz) 81.